

УДК:
930.85(470+571) (049.3)
Примљено:
7. септембра 2008.
Прихваћено:
11. октобра 2008.

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW
Година (XX) VII, vol=18
Бр. 4 / 2008.
стр. 1555-1560.

Зоран Милошевић
Институт за политичке студије, Београд

САКРАЛНА ГЕОПОЛИТИКА ЕВРОАЗИЈЕ **Александар Дугин, *Мистерије евроазије*, Логос,** **Београд, 2008.**

Књига познатог руског геополитичара, А. Дугина, «Мистерије евроазије», објављена је на руском 1999. године, а ове, 2008. издат је њен српски превод. Иначе, књига садржи два поглавља (Сакрална географија и Раса, руне и култови).

Књига није лака за читање, што је и сам аутор истакао у предговору: «Ова књига, дакле, не може рачунати на широк круг читалаца. Па ипак, увек постоји извештан број људи суштински незадовољних интелектуалним сурогатима профане науке и културе. Људи који траже дубља и истинита објашњења, теже да се ослободе отрцаних клишеа и баналних мишљења која ништа не објашњавају о суштини проблема». И заиста књига «Мистерије евроазије» иде неколико корака даље од свих познатих мишљења у тумачењу сакралне географије, раса, руна и култова, а тиме и историје и наше стварности. Писац ових редова мора рећи да је садржај књиге, иако делује ирационално, митски, заправо има своју философију и убедљиву логику, тако да кад се књига прочита човек добије један (нови) целовит увид у прошлост Евроазије која има своје трајање и у садашњости. Другим речима, ово је књига која читаоца неће оставити равнодушним према прочитаном. Други важан елеменат ове књиге је што Дугин у неким сегментима тумачења «светости Русије» и «православне иницијације» даје класична, али убедљива социолошка објашњења, која су бар нама потпуно нова. Но, пођимо редом.

САКРАЛНОСТ РУСИЈЕ

Када се ради о сакралности Русије Дугин је мишљења да она проистиче «непосредно из њене оданости православљу, руском христоцентризму». Међутим овакво мишљење о светости државе, није се догодило у Византијском царству, оно није било «свето». Такође много римокатоличких земаља имало је неупитну оданост хришћанској традицији па тамо није заживела «светост» тих држава. Дугин сматра да је то што ти народи нису попут Руса имали такву идеју у претхришћанском периоду. Другим речима, «слика руског народа као носиоца православља несумњиво је утицала на стварање идеје о ‘Светој Русији’, али је није предодредила. У овом конкретном случају, као и у многим другим, хришћанска традиција је потиснула једну другу, много древнију традицију, из које не само да је настао стари руски литургијски календар (о чему данас нема ни најмање сумње), већ је истовремено била и основа целовите сакралне националне слике света – од сакралне географије до етике и формирања политичких структура. Управо је та древна традиција, делујући на најдубљем нивоу несвесног, предодредила суштинску логику сакралне историје Русије» (11).

Света Русија је одувек имала свој сакрални центар. Како географски (Кијев је био прва престоница, потом Москва), тако и живи, персонифицирани пол националне светости: Цара, Божјег Помазника. (Ово су прихватили и неки суседни несловенски народи, али и нехришћанске религије).

Овим правцем, правцем објашњења (анализе) мистерије северног пола, хиперборејаца, итд. Дугин покушава да открије логику једне конкретне архетипске традиције, њен симболички или духовни садржај. Народи који су се у датом тренутку преобратили у носиоце те Традиције, били прожети њом, преобраћали су се у теофорне (богоносне) народе, односно у народе носиоца Идеја – у земаљско тело неке небеске суштине, овалпоћене живе идеје, Арханђела.

Дугин верује да постоји «евроазијско несвесно», коју, осим «Свете Русије» одређује туранска (турска) компонента која заједно са руском твори знак Х («крст светог Андреја») који сажима у себи еволутивну динамику Сакралне историје.

Туранизам, сматра Дугин, омогућава да се у стварности открије источњачка компонента руске геополитичке особености; управо

преко *туранизма*, преко Истока, преко *Сибира* (који не без разлога «крије» свој стварни садржај и значај који ће се једном открити), води пут којим треба да иду Руси како би се суочили са собом и открили свој древни Сакрални Центар, своје национално *Ја*. То значи да Руси, тачније Руска православна Црква кроз дијалог са источњачким традицијама, треба да се врати метафизичким изворима вере, да се удуби у проучавање догми и религиозних начела. И, следствено томе, да васкрсне и обнови оно иницијацијско и интелектуално језгро Традиције која је срачунато било омаловажавано од стране антитрадицијских снага унутар саме Цркве: модерниста, протестантски укалупљених моралиста, естетата и, надасве, сумњивих 'конзервативаца' који, испод привида 'традиције' и правоверности, штите нуспродукте инерције и недостатка духовних врлина претходних генерација, чувајући шупљу форму уместо пламена истинске вере» (39).

Сакрална географија Русије, према Дугину, одређује њено место у укупном комплексу евроазијских митолошких образаца:

1. «поларни» комплекс руских земаља може објаснити неке психолошке особине нације, које у одређеној мери формирају руску самосвест. Често се може чути тачна примедба да у Руса без икаквог посредујућег елемента истовремено постоје «демонско» и «анђеоско» начело. Али исто тако истовремено злокобно и духотворно изгледају у Традицији «стражари прага» који чувају приступ свештеном полу, Оси Света.
2. Русија традиционално врши геополитичку мисију хиперборејског, обједињавајућег правца.
3. Специфика симболичке позиције Русије приморава нас да преосмислимо значење руског Православља као јединствене «поларне» Традиције која се сачувала у чистоти и неприкосновености темеље изворног хришћанства које је у својој првој етапи било у потпуности «поларно», али је затим делимично изгубило то својство (није случајно што се Црква раширила готово строго од Југа према Северу, као да је привлачи невидљиви магнет Арктика).
4. Русија може (и мора) изабрати свој властити пут геополитичког и културног развоја, одбацивши истовремено и оријентацију према Западу, јер је она у супротности с њеном

«поларном» функцијом, и изолационизма који води у слепу улицу.

ПРАВОСЛАВЉЕ И ИНИЦИЈАЦИЈА

Пошто Дугин, очигледно је, даје централно место Православљу, сматрамо да је важно погледати неке његове (социолошке) опсервације по питању иницијације, које нам се чини новим и на-дасве занимљивим, посебно после појаве многих окултних секти и култова које манипулишу овим питањем.

Езотеризам представља уређујући психосоцијални слој Традиције (коју дефинише као свеукупност сакралних знања чије је праисконско порекло божанско а не људско), односно облик Традиције окренут искључиво ка спољашњем, приступачан без изузетка свим члановима традиционалне заједнице. *Езотеризам*, пак, представља чисто духовну сферу. На том нивоу, Традиција се обраћа *елити, изабранима*, позванима да зароне у *унутрашњост* доктрина и сакралних догмата. Езотеризам је дакле унутрашњи слој Традиције, а егзотеризам њен спољашњи слој.

У нормалним случајевима, религиозно друштво поседује две врсте обреда кроз које неофит мора проћи како би крочио у простор Сакралног: једном врстом обреда приступа се егзотеријској организацији (*конверзија*), док се друга врста обреда усредсређује око *иницијације*, којом се приступа езотеријској организацији. Иницијација је основа езотеризма.

За разлику од римокатолицизма, у историји Источне Цркве немогуће је открити постојање посебних езотеријских организација: херметичких редова, другова градитеља, гностичких братстава.

Езотеријска особеност православља сачувана је у самом црквеном обреду, нарочито у постојању иконостаса који раздваја Олтар Тајне од верника. Римокатолички обред подразумева отвореност олтара, приступачног очима верника како током црквене службе, тако и ван ње. Тако Тајна Олтара постаје егзотеријска, «спуштена» у раван спољашњег. У православљу, насупротив томе, Врата Иконостаса, Царске Двери – отварају се само на кратко, у кључним тренутцима литургије. То симболизује јединство разоткривања самог непознатог Апофатичког Царства, надилазећи катафатичку визију сакралног света, представљеног симболима – иконама Иконостаса који на неки начин замењује Олтар. За ову особеност православ-

ног обреда везано је и непостојање рационалне теолошке традиције у Русији, «схоластике». Јер, литургија у Православној Цркви је на иницијацијском и надрационалном нивоу, док «откривеност» олтара у Римокатоличкој Цркви спушта Тајну на ниво рационалног и догматског. Зато је римокатолик, у потрази за иницијацијом, принуђен да се обрати ванцрквеним организацијама: езотеријским заједницама, братствима, друштвима, итд., док православац осве може наћи у самој литургији, продирући у њене најдубље оностране димензије без помоћи других, њему страних сакралних институција.

На крају овог кратког приказа можемо рећи да се у реченом не исцрпљује све ново у књизи Дугина «Мистерије евроазије». Ми смо само (по нашем избору) указали на најинтересантније детаље, док «другачије читање» може у први план «избацити» неке друге садржаје. У сваком случају, са пуном одговорношћу можемо рећи, да је превод и објављивање ове књиге Дугина пун издавачки и интелектуални погодак.